
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	17
Η μελέτη των ανθρώπινων κινήσεων	18
Η σκόπιμη κινητική συμπεριφορά	20
Κινητικός έλεγχος	20
Κινητική μάθηση	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ	25
Οι απαρχές της επιστημονικής βάσης της ψυχολογίας	26
Η συμπεριφοριστική θεωρία	29
Η μορφολογική θεωρία	32
Η νευροβιολογική θεωρία	34
Η γνωστική θεωρία	35
Η γνωστική - αναπτυξιακή θεωρία	37
Η κοινωνική - γνωστική θεωρία	38
Η θεωρία επεξεργασίας πληροφοριών στη φυσική αγωγή και τον αθλητισμό	39
Κυβερνητική	40
Συστήματα ελέγχου κλειστού και ανοιχτού κυκλώματος (βρόχου)	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ	47
Ιστορική αναδρομή	48
Μετρήσεις στην κινητική συμπεριφορά	53
Γενικές ερευνητικές προσεγγίσεις στην κινητική συμπεριφορά	54
Μεθοδολογία έρευνας	55
Πειραματική έρευνα	56

Έρευνα συσχετίσεων	57
Συστηματική παρατήρηση	58
Μέτρηση της κινητικής εκτέλεσης/απόδοσης	59
Η μέτρηση του λάθους	60

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ **65**

Παράγοντες που ορίζουν μια κινητική δεξιότητα	66
Ταξινόμηση των κινητικών επιδεξιότητων	66
Σχήματα ταξινόμησης των κινητικών δεξιοτήτων	67
Άλλα είδη ταξινομήσεων	71
Αμφίπλευρες και ασυμμετρικές κινητικές δεξιότητες	71
Οι βαθμοί ελευθερίας	72
Ταξινόμηση γυμναστικών και αθλητικών ασκήσεων	73
Κινησιολογική ταξινόμηση	73
Ταξινόμηση άλλων κινητικών ικανοτήτων	74
Συναρμογή	75
Γενική και ειδική κινητική ικανότητα	76
Η προσέγγιση του Laban	77
Ποιους σκοπούς εξυπηρετεί η ταξινόμηση των κινητικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων	78

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΝΕΥΡΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ **81**

Η δομή του νευρικού συστήματος	81
Ανάπτυξη, οργάνωση και λειτουργία του εγκεφάλου	83
Μέγεθος εγκεφάλου και νοημοσύνη	84
Τα έξυπνα μυαλά δουλεύουν πιο πολύ;	85
Νευρικό σύστημα και κινητική συμπεριφορά	86
Επιτελικά κέντρα παραγωγής επιδέξιων κινήσεων και κινητικών προτύπων	88
Ο εγκεφαλικός φλοιός	89
Οι λειτουργίες των λοβών του εγκεφάλου	90
Οι συνειρμικές περιοχές του φλοιού	91
Ο κινητικός φλοιός ή κινητική περιοχή του εγκεφάλου	92
Προκινητική περιοχή	93
Ο προμετωπιαίος φλοιός	94
Η θέση της σκέψης στον εγκέφαλο	94
Η εικόνα του σώματος (σωματική εικόνα)	95
Πυραμιδικό και εξωπυραμιδικό σύστημα	95
Εκούσια και αυτόματη κινητική συμπεριφορά	96
Τα δυο ημισφαίρια του εγκεφάλου	96
Αριστεροχειρία- δεξιχειρία	100
Τα βασικά γάγγλια	102

Η παρεγκεφαλίδα	103
Ο δικτυωτός σχηματισμός	104
Το μεταχιαμακό σύστημα	105
Η γέφυρα	106
Προμήκης μυελός	107
Νωτιαίος μυελός	107
Ιδιοδέκτες και κιναισθήση	108

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΜΝΗΜΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ 113

Μνήμη και επεξεργασία πληροφοριών	113
Άμεση και έμμεση επίδραση της μνήμης	114
Μνήμη και κινητική μάθηση	114
Το στάδιο της αισθητηριακής συγκράτησης	115
Μνήμη μικρής διάρκειας	116
Μνήμη μεγάλης διάρκειας	117
Λεκτική μνήμη	118
Κινητική μνήμη	120
Θεωρία εδραίωσης της μνήμης	121
Η λειτουργία εντύπωσης ή κωδικοποίησης	121
Η λειτουργία συγκράτησης ή αποθήκευσης	121
Η λειτουργία ανάσυρσης	122
Η λειτουργία έκφρασης	122
Η βιολογική βάση της μνήμης	122
Η βιολογική βάση της συνειρμικής μάθησης	123
Η θέση της μνήμης στον εγκέφαλο	123
Λήθη	124

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ 129

Ταχύτητα αντίληψης και κίνησης	130
Συσκευές μέτρησης του χρόνου αντίδρασης	132
Προκινητικός και κινητικός χρόνος	132
Ηλικία και χρόνος αντίδρασης	133
Νόμος του Hick	133
Οι παράγοντες ταχύτητα και ακρίβεια στη μάθηση και εκτέλεση κινητικών δεξιοτήτων. Νόμος του Fitts	134
Μηχανισμοί αντίληψης	135
Η αντίληψη της φυσικής έντασης (υποκειμενική εκτίμηση της προσπάθειας)	135
Η αντίληψη του βάθους και της απόστασης	136

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

139

Η προσοχή υπό την έννοια της επιλεκτικότητας	139
Η προσοχή υπό την έννοια της χωρητικότητας	142
Η θεωρία του ενός καναλιού	142
Η θεωρία των πολλών καναλιών	143
Η προσοχή υπό την έννοια της ετοιμότητας και εγρήγορης	143
Επίπεδο διέγερσης	144
Η θεωρία του ανεστραμμένου U	145
Η θεωρία του Easterbrook	146
Βέλτιστο επίπεδο διέγερσης και κινητική απόδοση	147
Επίπεδο διέγερσης και εστίαση της προσοχής	149
Η ενεργοποίηση σε σχέση με χαρακτηριστικά της προσωπικότητας	150
Άλλες θεωρητικές προσεγγίσεις και αποτελέσματα ερευνών	150
Θεωρία κοινωνικής μάθησης	151
Οι θεωρίες διάσπασης προσοχής	151
Η θεωρία ελεγχόμενης επεξεργασίας και αυτόματης λειτουργίας	151
Αντίληψη και προσοχή	152
Η μνημονική και συνειρμική διαδικασία της προσοχής	153
Ευελιξία προσοχής	153
Στυλ προσοχής	153
Μέτρηση της προσοχής	154
Test of Attentional and Interpersonal Style (TAIS)	154
Ψυχοφisiολογικές μετρήσεις	157
Εξάσκηση στον έλεγχο της προσοχής	158
Ο ρόλος της εμπειρίας	161
Η βελτίωση της εκτέλεσης διπλού έργου	161

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

167

Μηχανισμοί επεξεργασίας πληροφοριών	168
Ο μηχανισμός αντίληψης	169
Ο μηχανισμός ερμηνείας και λήψης αποφάσεων	170
Ο μηχανισμός εκτέλεσης	172
Ικανότητα επεξεργασίας πληροφοριών και εμπειρία	172
Παράγοντες που επηρεάζουν τις διαδικασίες επεξεργασίας πληροφοριών	174

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10: ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ

179

Εσωτερική ανατροφοδότηση	179
Ιδιοδεκτική ανατροφοδότηση	181

Επάρκεια εσωτερικής ανατροφοδότησης	181
Πρόσθετη ανατροφοδότηση	182
Γνώση του αποτελέσματος	183
Γνώση της εκτέλεσης	184
Προφορική και μη προφορική ανατροφοδότηση	185
Ο ρόλος της πρόσθετης ανατροφοδότησης στη διόρθωση των λαθών	185
Η παροχή ανατροφοδότησης χρονικά	186
Τρέχουσα και τελική ανατροφοδότηση	186
Άμεση και καθυστερημένη πρόσθετη ανατροφοδότηση	187
Ποιότητα και ποσότητα πρόσθετης ανατροφοδότησης	188
Ποιοτική και ποσοτική ανατροφοδότηση	188
Συγκεκριμένη και γενική ανατροφοδότηση	189
Υπόθεση καθοδήγησης	189
Σχετική και απόλυτη συχνότητα γνώσης του αποτελέσματος	190
Αυτοελεγχόμενη ανατροφοδότηση	191
Το εύρος ζώνης ανατροφοδότησης	193
Περίληπτική ανατροφοδότηση και μέσος όρος ανατροφοδότησης	193
Εξάρτηση από την ανατροφοδότηση	195
Αρχάριοι και έμπειροι ασκούμενοι	195
Ο ρόλος της κόπωσης στην επιλογή της ανατροφοδότησης	196
Η τεχνολογία στην πρόσθετη ανατροφοδότηση	196
Η βιοανάδραση ως πρόσθετη ανατροφοδότηση	197
Κινητική και κινηματική ανατροφοδότηση	198
Θεωρητική βάση της ανατροφοδότησης	198
Συνοπτικά περί του ρόλου της ανατροφοδότησης στην κινητική μάθηση	200

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11: ΜΑΘΗΣΗ, ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΜΑΘΗΣΗΣ

207

Παράγοντες που καθορίζουν το ρόλο του δασκάλου στην κινητική μάθηση	207
Προσδιορισμός στόχων και επιδιώξεων	207
Η φύση της δραστηριότητας	208
Ικανότητα προσαρμογής	209
Ατομικές διαφορές	210
Η σχέση γνωστικών και κινητικών ικανοτήτων	211
Φάσεις μάθησης	211
Η πρόταση της Gentile	212
Μέθοδοι εξάσκησης	213
Μάθηση μέσω παρατήρησης	215
Νοητική εξάσκηση	215
Οι παράγοντες ταχύτητα και ακρίβεια στη μάθηση και εκτέλεση κινητικών δεξιοτήτων	216
Η μεταβαλλόμενη εξάσκηση	217
Πώς επηρεάζεται το Γενικευμένο Κινητικό Πρόγραμμα (ΓΚΠ) και οι παράμετροι από τις σταθερές ή μεταβαλλόμενες συνθήκες εξάσκησης	218

Διατήρηση της μάθησης	219
Έλεγχος της διατήρησης της μάθησης	219
Μεταφορά μάθησης	220
Η αρχή της μεταφοράς της μάθησης	220
Είδη μεταφοράς της μάθησης	221
Πού μπορεί να οφείλεται η θετική, αρνητική και αμφίπλευρη μεταφορά της μάθησης	222
Η μέτρηση της θετικής μεταφοράς της μάθησης	223

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12: ΘΕΩΡΙΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΚΙΝΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ 229

Θεωρητικές προσεγγίσεις και ερευνητικά δεδομένα	229
Η θεωρία κλειστού κυκλώματος του Adams	231
Το αντιληπτικό ίχνος	231
Το μνημονικό ίχνος	233
Η λήθη του μνημονικού και αντιληπτικού ίχνους και της γνώσης του αποτελέσματος	233
Η καθυστέρηση της γνώσης του αποτελέσματος σε σχέση με το μνημονικό και αντιληπτικό ίχνος	234
Η μη παροχή γνώσης του αποτελέσματος	234
Η θέση της θεωρίας κλειστού κυκλώματος ως προς τα λάθη	235
Κριτική της θεωρίας του Adams	236
Η θεωρία σχήματος	236
Η έννοια του σχήματος	237
Τα σχήματα ανάκλησης και αναγνώρισης	239
Το σχήμα ανάκλησης	239
Το σχήμα αναγνώρισης	241
Ανίχνευση και αντιμετώπιση των λαθών	242
Η θεωρία του κινητικού προγράμματος	242
Το Γενικευμένο Κινητικό Πρόγραμμα και οι παράμετροι	244
Κριτική της θεωρίας σχήματος του Schmidt	245
Ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των θεωριών Adams και Schmidt	246
Η θεωρία των δυναμικών συστημάτων	248
Η γνωστική θεωρία	249

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13: ΝΟΕΡΗ ΕΞΑΣΚΗΣΗ 255

Ορολογία	255
Θεωρίες νοερής απεικόνισης και εξάσκησης	257
Η ψυχονευρομυϊκή θεωρία	258
Η συμβολική θεωρία	259
Συνδυασμός προσοχής και διέγερσης	259

Η βιοπληροφορική θεωρία	260
Εμπειρία και απόδοση σύμφωνα με τη βιοπληροφορική θεωρία	261
Έρευνες για τη βιοπληροφορική θεωρία	261
Το εννοιολογικό μοντέλο του Ραϊνίο	263
Θεωρία τριπλού κώδικα	265
Το εφαρμοσμένο μοντέλο νοητικής απεικόνισης	265
Αποτελέσματα ερευνών	266
Ασκήσεις στις οποίες κυριαρχεί το γνωστικό ή το κινητικό στοιχείο	266
Διαφορές μεταξύ ατομικών και ομαδικών αθλημάτων	267
Ο ρόλος της εμπειρίας	268
Επίπεδο επιδεξιότητας	268
Επίπεδο αυτοπεποίθησης και νοερή εξάσκηση	269
Νοημοσύνη και νοερή εξάσκηση	269
Κιναίσθηση και νοερή εξάσκηση	270
Διαφορές φύλου	270
Ηλικία και νοερή εξάσκηση	270
Προγράμματα νοερής εξάσκησης	271
Βασικά ερωτήματα για μια αποτελεσματική χρήση της νοερής εξάσκησης	271
Οι σκοποί της νοερής εξάσκησης	273
Προεργασία για νοητική άσκηση	274
Η διάρκεια των ασκήσεων	274
Τεχνικές νοερής εξάσκησης	275
Εξωτερική και εσωτερική νοερή εξάσκηση	275
Η νοερή πρόβα	276
Η μέθοδος VMBR	276
Η τεχνική διακριτικών σημείων	277
Θετική και αρνητική νοερή απεικόνιση	277
Η τεχνική της λεκτικής παρέμβασης και του αυτοδιαλόγου	277
Η ιδεοκινητική εξάσκηση	278
Μέθοδος παρατήρησης	278
Χρήση γραπτών σεναρίων, βιντεοταινιών και μαγνητοφωνημένων κασετών	279
Οι απόψεις των αθλητών	281
Γενική αποδοχή	283
Μέτρηση της νοερής απεικόνισης	283

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14: ΦΥΣΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ, ΚΟΠΩΣΗ ΚΑΙ ΝΟΗΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ

291

Η φυσιολογική βάση της κόπωσης	291
Η φυσιολογική βάση της άσκησης	292
Φυσική δραστηριότητα και ενεργοποίηση του κεντρικού νευρικού συστήματος	294
Άσκηση και επεξεργασία πληροφοριών	296
Άσκηση και μνήμη	297
Φυσική δραστηριότητα και προσοχή	298

Άσκηση και λύση προβλημάτων	299
Κόπωση και χρόνος αντίδρασης	299
Διάρκεια της άσκησης και νοητική απόδοση	300
Άσκηση και κινητική μάθηση	302
Φυσική κατάσταση και νοητική απόδοση	305
Άσκηση – αθλητισμός και ακαδημαϊκή απόδοση	307
Συμπεράσματα και εφαρμογές	308

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15: Η ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

313

Η κινητική ικανότητα και επιδεξιότητα των παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες	315
Παιδιά με υψηλή και χαμηλή αναγνωστική απόδοση	316
Παιδιά με νοητική υστέρηση	321
Παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	323
Αυτοαντίληψη, αυτοεκτίμηση, στάση προς τον εαυτό κ.λπ	324
Προβλήματα συμπεριφοράς	326
Ένταξη: νομική, εκπαιδευτική και φιλοσοφική προσέγγιση	327
Συνεκπαίδευση	329
Συμπεράσματα και εφαρμογές	331
Το πρόγραμμα άσκησης	333
Ο ρόλος του καθηγητή φυσικής αγωγής	334
Ο ρόλος των γονέων	335
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	339
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ	353
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΛΕΞΕΩΝ	356